

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳԻԲԻՉՆ,

ՕՏԵՍՍԱՅԻ ԵՒ ԱԳՐԻՐՄԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ.

Քաղցր է միշտ պանդխտի մը երկարատեւ ու դժուարին պանդխտութենէ վերջը հայրենեաց առողջարար եւ սփոփիչ օգը ծծել եւ անոր ցանկալի տեղերը տեսնել, թէեւ մէկ կամ երկու տարի միայն լինի նորա ի հայրենեաց եւ ի ծնողաց ու ազգականաց հեռացածը: Այս քաղցրութիւնը եւս առաւել կղզայ մարդ՝ երբ տեսնէ որ իւր հայրենակիցքը այն միջոցին զանազան գովելի բարեգործութիւններով նախանձելի եւ բարի օրինակ հանդիսացած են նաեւ օտար ազգաց:

Յունիսի 2-ին Սրբազան Առաջնորդին հրամանաւր ելայ Թէոդոսիայէն՝ հանդերձ յանձնարարութեամբ վերահասու լինելու նաեւ Օտեսսայի եւ Ագքիւրմանի ժողովրդական դպրոցաց յառաջագիմութեանը: Օտեսսա հասած օրս ուրախութեամբ լսեցի որ շաբաթ օրը մեծահանգէս տօնախմբութեամբ պիտի կատարուի հօրն մերոյ սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի գիւտի նշխարաց ազգային տօնը: Օտեսսայի նորընտիր երէցփոխանը, մեծարոյ Յովհաննէս Աղա Մելեշեանց, որ Սրբազան Առաջնորդին բարեպաշտական ազգոյն ու ազգասիրութեանը գործակից լինելու փափաքանօք՝ այս տարի ժողովրդեան թախանձանքէն ստիպուած՝ յանձն առած է երէցփոխանական պաշտօնը, օրով առաջ իմացուցած էր Օտեսսայի ժողովրդեան իւր գիտաւորութիւնը, որ մատաղներով եւ մեծաշուք հանգիսով կատարեն այն տօնը, եւ նոքա ուրախութեամբ նուիրած էին առ այն չափաւոր գումար մը:

Տօնին օրը Օտեսսայի բոլոր հայազգի հասարակութիւնը ներկայ գտնուեցաւ սուրբ պատարագին, թէպէտ եւ շաբաթ օր էր. որովհետեւ Օտեսսայի հայազգի ժողովրդեան մէկ մասը սափրիչ է, եւ այն օրը իրենց ա-

ւելի վաստակին օրը լինելով՝ սովորաբար չեն կրնար եկեղեցի երթալ: Պատարագէն վերջը արժանապատիւ Յովհաննէս քահանայն Թաթսիզեանց համառօտ քարոզ մը կարգաց հայերէն՝ հանդերձ տաճկերէն թարգմանութեամբ, յորում յետ պատմելոյ սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի սքանչելի վարքը՝ խօսքը կվերջացնէր ոգեշահ խրատներով, յորդորելով զժողովուրդն ի բարեպաշտութիւն եւ յազգասիրութիւն: Յետոյ եկեղեցւոյ գաւիթը հանեցին Ս. Յակոբայ պատկերը հանդերձ խաչվառներով՝ ու գեղեցիկ թափօր եւ անգապտան կատարեցին. իսկ վերջը բոլոր ժողովուրդը ծունկ չօքած, «Տէր ողորմես» ըսին միաբերան՝ խնդրելով յԱստուծոյ առատ անձրեւ՝ տարւոյն պողաբերութեանը համար, Այն հանգիսին ներկայ գտնուեցաւ նաեւ խուռն բազմութիւն օտար ազգաց, եւ կարելի է ըսել թէ առաջին անգամն էր որ Օտեսսայի եկեղեցին ու ժողովուրդը այսպիսի փառաւոր հանգէս կտեսնէր: Հանգիսէն յետոյ ժողովրդեան բաժնուեցաւ մատաղը՝ ըստ հին եւ գովելի սովորութեան ազգիս, եւ ամէն մարդ ուրախ եւ գոհ սրտով դարձաւ իրեն տեղը: Նոյն գիշերը Աստուած առատահոս անձրեւով պսակեց հայազգի ժողովրդեան ջերմեռանդ ազօթքն ու բարեպաշտութիւնը:

Օտեսսայի ժողովրդական դպրոցին ուսուցիչն է ուրարակիր Աբրահամ դպիրն Մարութեան, եւ շատ ուրախալի բան է լսել հայկազն մանկաւոյն հայրենական բարբառով խօսիլը, ինչպէս անոր ներհակ ցաւալի է տեսնելը որ Օտեսսայի ժողովուրդը, Պեսարապիոյ Հայերուն պէս, շատ ժամանակէ ի վեր մոռացած են հայերէն լեզուն ու տաճկերէն կխօսին: Այժմու երէցփոխանին գովելի գիտաւորութիւններէն մէկն ալ այս է, որ դպրոցը օրէ օր աւելի բարեկարգէ Սրբազան Առաջնորդին կարգադրութեանը հա-

մեմատ, եւ յետոյ եկեղեցւոյ զանգակատան շինութեանը ձեռք զարնէ, որ այնչափ հարկաւոր է ու վայելուչ այնպիսի բազմամարդ քաղաքի մէջ:

Յունիսի 10-ին հասայ Ագքիրման: Տարեկան քննութեան օրերը մօտ լինելով, Բիւզանդեան Մուրատ եւ Մարտիրոս եղբարքը՝ որ վարժապետութիւն կրնեն ժողովրդական դպրոցին մէջ, սովորական հրաւիրանօք ժողովեցին հասարակութիւնը՝ քննութեան ներկայ գտնուելու: Ագքիրմանի Դպրոցը եկեղեցւոյն գաւթին մէջ է, քովն ալ գեղեցիկ պարտէզ. դպրոցին ներսի որմունքը զարդարուած են ազգային երեւելի անձանց եւ նախնեաց ոմանց պատկերներով: Դպրոցին շէնքը շատ յարմար է ու վայելուչ, եւ աշակերտաց թիւը կհասնի մինչեւ եօթանասուն, որ ամէնքն ալ առ հասարակ հայերէն կխօսին համարձակ այն քաղաքին մէջ՝ յորում հազիւ երկու կամ երեք Հայ կարելի էր գտնել որ իւր լեզուին փոքր ինչ տեղեկութիւն ունենայ: Ուսման առարկաները շատ յարմար են աշակերտաց հասակին եւ վիճակին՝ թէ հայերէն լեզուին մէջ վարժելու եւ թէ քրիստոնէական եւ բարոյական կրթութեան մէջ հաստատուելու համար: Ըսածներուս ապացոյց է նաեւ այն թէստորոնը, զոր աշակերտները ձեւացուցին նոյն օրը՝ բազմաթիւ հանդիսականաց առջեւ. եւ թէպէտ հանդիսականաց շատը դժբաղդաբար չէր հասկընար հայերէն լեզուն, բայց աշակերտաց արտասանութիւնն ու տեսարանի համար ընտրուած նիւթը բաւական էր հանդիսականաց վերայ զարմանալի ազդեցութիւն ընելու: Նիւթն էր Մեծն Ներսէս ու Պապ Թագաւորը:

Օրիորդաց դպրոցին մէջ քսանի չափ օրիորդք դաստիարակութիւն կառնուն. եւ թէպէտ դպրոցին բացուածը հազիւ մէկ տարի կայ, բայց Աննա Գրիգորեան տիկնոջ

աջալուրջ հսկողութեամբը եւ Բիւզանդեան եղբարց ջանքովը զգալի յառաջագիւժութիւն ըրած են, եւ յոյս կայ որ Սրբազան Առաջնորդին ազգասէր խնամարկութեամբը կարգաւորեալ դպրոցաց կարգը անցնի:

Ագքիրմանի ժողովրդեան բարեպաշտութեանն ու միաբանութեան ուրիշ ապացոյց ալ այս է, որ մօտերս տեղւոյն Արժանապատիւ Գէորգ քահանային տուած քարոզէն քաջալերուած, ժողովեր են իրենց մէջ 500 ըուպլի արծաթ՝ քաղաքին ծառադարձ գերեզմանատունը աւելի մեծցընելու ու զարդարելու եւ մէջի պահապանին վայելուչ բնակարան մը շինելու համար: Տեղւոյն մեծարոյ երէցփոխան Մեղքոն Աղայն Աստուածատրեան ձեռք զարկած է արդէն նոյն գերեզմանոցի պարսպին շինութեանը:

Վերջապէս Ագքիրմանի ժողովուրդը այժմու Սրբազանին ուսման ու բարեպաշտութեան ծաղկելուն վրայ ունեցած սէրը վաղուց հասկացած է, գուցէ եւ ուրիշ քանի մը քաղաքաց ժողովուրդներէն ալ աւելի, եւ նորա եօթնամեայ Առաջնորդութեանը ամէն մէկ տարին կրնամ ըսել մէյմէկ գովելի գործ ըրած է, թէ վարժատան յառաջագիւժութեանը՝ եւ թէ եկեղեցւոյն պայծառութեանը համար առատ նուիրատուութիւններ ընելով: Քաջ հասկացած է ուրեմն այս ճշմարտութիւնը, թէ այժմ մեր ազգին գլխաւոր պարծանքը իւր ազգային եկեղեցին ու լեզուն է, որովք կզանազանի օտար ազգերէն, եւ անոնց յարգը արժանապէս ճանչնալով միայն կրնայ կամաց կամաց աշխարհիս լուսաւորեալ ու քաղաքակիրթ ազգաց կարգն անցնիլ:

Մնամ եւ այլն:

Ի 15 Յունիսի, 1865 ամի.

Ս. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ.

յԱգքիրման.

